

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnim Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

O.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

O.

Obedientia.

Obedientum non est Superiori, cum est certum præcipi
malum; in dubio autem an malum sit, excusat obedi-
tia credentem licet obedire. De hac Tol. 1. de 7. pecc. more.
ac 14. usque ad 22. vide Nav. c. 23. n. 38. Syl. obedientia n. 2.

Mortale est, nolle obedire in se gravi, sine causa, aut nolle
aliquid facere, quia jubetur: est enim id contemnere superio-
rem. Quidam tamen putant, famulos non teneri obedire sub
peccato mortali, ex vi præcisæ obedientiæ, id quod probabile
est. Nav. l.c. n. 36. Syl. l.c. n. 1. Tol. c. 19. n. 5.

Non tenetur obedire, qui credit Superiorum per errorem
præcipere, &c. si veritatem sciret, non fuisset præceptum; &
quidem per edictum generale non intendunt Superiorum ob-
ligare, cum damno gravi Nav. 38. n. 38. Tol. n. 5.

Oblatio.

Obligat consuetudo aliquid offerendi in Ecclesia, si per de-
votionem liberam fiat; sufficit vero, cum obligat, majorem
partem populi offerre. Vid. Fum. oblatio n. 3.

Oblata celebranti in Ecclesia, cedunt Rectori, itemque
que offeruntur Ecclesiæ ditionis ejus. Fum. l.c. n. 4.

Obses.

Vid. v. Bellum.

Obsidem dare potest Papa clericum, vel religiosum, & Ab-
bas monachum, pro monasterii utilitate. Vid. Syl. v. rs. obser.
num. 2.

Observatio vana.

Vide v. Divinatio, Supersticio.

I. Vana observatio contingit, quando ex consideratione a-
licuius eventus casualis conjicitur aliquid prosperi, vel ad-
versi. Nominis *vana observationis*, venit magia, beneficium,
male-

maleficium, &c. Est autem vana observatio, superstitione media inutilia adhibentur ad praestandum vel omittendu aliquid, ad quod illa media nec à Deo, nec à natura virtutem ullam habent, ut contingit, quando quis mediis inutilibus contendit acquirere bona temporalia, ut sanitatem, scientiam &c. aut quando aliquibus verbis intendit alligare dæmonum illumque includere in annulo, in vase; ant quando quis multum chirographum animalibus noxiis, vel cum ipsis litem moveat, ut illa expellat, &c. tom. 2. circa primum Decalogi preceptum, Disp. 3 quest. 5. punct. 4. num. 1. & seq.

2. Vana observatio alia dicitur ars notoria, qua quis edit se consecuturum scientiam absque labore, per quadam jejunia, orationes, inspectiones figurarum, &c. hæc est peccatum mortale; alia observatio sanitatum, qua adhibentur aliqua inania & inutilia, ut verba, signa, &c. ad sanandos morbos hominum, qua ex consideratione alicujus eventus conjecturit quid futurum sit, ut si quis ex eo quod aliquid casu eredit, aliquid sibi prosperi vel adversi promittat, indeq; actiones suas moderetur, observans loca, verba, auditæ, tempora, cursus hominum, aut animalium, &c. & hæc observatio estiam peccatum ex genere suo. Ibid. n. 4. & seq. item n. 21. & 23.

3. Petes, an sit licitum ut ea scientia quæ scemel acquisita sit ope dæmonis? Resp. affirmativè, modò conservatio illius non pendeat à dæmone. Ibid. num. 6.

4. Superstitiosus est effectus ad quem aliqua vana circumstantia adhibetur ut necessaria, & quando is superat activitatem causæ naturalis applicatae, ut constare potest exemplo curandi infirmos vulneratos in loco distanti; deinde quando effectus fit sine motu locali, ut si quis faciat mensam, aut summen statim apparere; item quando effectus statim evanescit, & non permanet. Ibid. n. 8. & 9.

5. Superstitionem committit adhibens imagines, vel characteres sacris verbis inscriptos, aut signo crucis ut effugiat certa cum fiducia inimicorum manus, vel morbum evitetur, &c. nam adhibentur ad hos effectus, ad quos vim non habent. Caveri tamen potest superstitione in hujusmodi scripturis adhibendis, & ad collum portandis, si nihil falsi vel contra Ecclesiam contineant, si in his nihil reperiatur quo dæmonum vocetur, si non inscribantur nomina ignota, vel alii characteres præter signum crucis, si non ponatur spes in modo vel tempore scribendi, si in ipsis non adnotentur verba indicantia.

tia talis morbi, vel mali, vel periculi evitatem. Ibid. num.

10 & 11.

6. Consuetudines colligendi herbas in tali die festo, hau-
tiendi aquam, venam aperiendi animalibus, rescindendi un-
gues, & similes, sunt tamquam superstitiones damnandas, nisi
id faciant homines ut se magis excitent ad Deum precandum
propter diem Sancto dedicatum, quamquam adhuc sit im-
probanda haec consuetudo, cum exceedat modum Ecclesiae
consuetum honorandi Deum vel Santos. Committitur quo-
que superstitione, dum in publicis supplicationibus imago ali-
cujs Sancti projicitur in flumens, ut pluat, aut dum existima-
tur orationes prodefle, & non pauciores: non videtur ta-
men superstitione ars inveniendi aquam latenter adhibita
virga talis vel talis generis, id enim fieri potest naturae viri-
bus Ibid. num. 12. & seq.

7. Non est superstitionem, si dum colliguntur aliquae her-
bae, aut curantur morbi, recitantur aliquae orationes, modo
haec nihil vani contineant: neque damnandus est tamquam
superstitionis usus triginta Miseriarum S. Gregorii, qui triginta
diebus curavit orari pro defunctis, modo aliquae circumstan-
tiae vanae non miscantur. Ibid. num. 15. & 16.

8. Damnandus est modus curandi vittis, gladio, &c. infir-
mos vulneratos existentes in loco tam distanti, ut ex princi-
pium philosophiae, aut activitate causarum, concludatur illum
effectum non posse naturaliter à causa tam distanti prove-
nire; quia agentia naturalia agunt per contactum forma-
lem, & habent determinatam sphæram suę activitatis. Ibid. n.
17 & 18.

Odiu[m].

Vide v. Charitae.

A D D I T I O.

Officium.

Officium Relip. si viliori detur, non digniori, quidam putant
esse mortale, alii sufficere, si detur idoneo. Vid. Val. to. 3 d. 59. 7
p. 2. de accept. pens. in off. secul. Bannes p. 63. art. 2. prop.
fin. ait peccare contra justitiam distributivam dignioribus

nobis

non distribuentes. Idem Salon 2.2 q.63.art.2.contr.9. sicut
cum administratione conjuncta Idoneo) Cajet.vers.lectio.

Officia Reip. vendere, illicitum quidam negant, quidam
junt, certè non expedit. *Illicitum*) *Adrian in 4. Negant*) *Fum.*
v. officium, D. Thom. Sot. & alii citati à Bann. l.c. vid. Mol. ad
r. *Salon. q.63 art.2.contr.8.* qui putat licere vendere officia.
Adrian. l.c.

Potest princeps compellere subditum ad suscipiendum
officium publicum. Vid. *Thom. ep. 4. & 21. D. Thom. ad Di-*
ciss. Brab. Fum. v. officium I.

Officium divinum, seu hora Canonica.

Vide *v. Clericus, Distributiones, Orare, Parochus,*

1. Divinum officium materialiter sumptum, seu hora Ca-
nonicæ per se sumptæ, nihil aliud sunt quam quædam laudes
& preces ab Ecclesia institutæ ad orandum & ore laudandum
Deum singulis diebus certis ac definitis horis. *tom. 1. deu-*
qua ad privatam Divini Officii recitationem ab Ecclesia pri-
scriptam pertinent, disp. 1 q. 1 punct. 1. n. 1.

2. Horæ Canonicæ formaliter consideratæ, ut sunt actus or-
ationis, nihil aliud esse videntur quam actus quidam reli-
gionis, vel obedientiæ, aut etiam justitiæ, quo non solum
Deus laudatur, verum etiam explicatur desiderium Ecclesie
& à Deo vel à Sanctis petuntur res decentes, juxta ejusdem
Ecclesiæ præscriptum. *Ibid n. 6.*

3. Horæ Canonicæ non sunt de jure divino, sed Ecclesiasti-
co, quia neque ex Scriptura, neque ex Ecclesiæ traditione, ne-
que ex sanctorum Patrum testimonio colligitur eas jure di-
vino institutas fuisse; quando autem institutæ fuerint, constat
quoad substantiam divinum officium originem à temporibus
ipsis Apostolorum traxisse. *Auctor. 3. Petrus & Ioannes & Iun-*
debant in templum ad horam orationis nonam, quamquam si
consideretur quo ad formam & numerum horarum, non con-
stet quondam fuisse institutæ. Certum tamen est illas ab
initio aliquam formam habuisse, & postea in hunc qui modo
existit modum redactas fuisse, ut patet ex Bulla Pii V. *Ibid.*
punct. 2. num. 1. & seq.

4. Summus Pontifex (non vero Cardinales, aut Episcopi)
potest cum beneficiario, vel clero sacris iniciato dispensare
cito

et 9. s. et
lectio.
quidam
ant) Fun.
. Mol. d.
officia.
ipiendu
n. ad Di
hora Ca
m laude
dandum
1. deu
lesia pri
actus.
am eti
o solon
Ecclesiz
eiusdem
clessifi
one, ne
jure di
, confit
poribus
es a/cen
quam si
on con
illas ab
i modo
7. Ibid.
iscopi)
penitare
cida

etea obligationem divini officii recitandi, etiam si aliud onus non injungat, nam Papa potestatem habet dispensandi in iuste Ecclesiast. o. Ib n. 5.

5. Horæ Canonice sunt septem, institutæ ab Ecclesia cap. I. celebrat. Missar. videlicet Matutinum, Prima, Tertia, Sexta, Nona, Vesperæ, Completoriu[m], quamquam multi Doctores velint esse octo, distinguentes Matutinum à Laudibus, eo quod possint diverso tempore persolvi (quod tamen fieri non potest absque peccato veniali, nisi aliqua causa) sed unius vel distinctionis Canonistarum precum non est desumenda à tempore quo ipsæ recitantur, ut patet ex nocturnis antiquitus diversis temporibus recitari solitis, quæ tamen diversas horas non constituebant.

Septem tantum esse Horas Canonicas ad exprimenda semper præcipua passionis Christi mysteria, innunti etiam h[ab]i quinque versus, qui passum recitantur in hoc modum:

Huc sunt septenis propriæ psallimus horis,
Matutina ligat Christum, qui criminis purgat,
Prima replete spiritu, causam dat Tertia mortis,
Sexta crucis noctis, latus ejus Nona bipertit.
Vespera deponit, tumulo Completa reponit.
ibid. punct. 3. nu. 1. & seq.

Qui teneantur ad divinum officium.

6. Omnes religiosi choro deputati ex consuetudine, vel ex peculiaribus decretis tenentur post professionem ad personandum divinum officium, etiam si non sint sacris iniciati. Ibid. quest. 2. punct. 2. num. 1.

7. Religiosus qui in priori religione tenebatur recitare divinum officium, non tenetur ad illud recitandum, si transeat ad aliam religionem, in qua consuetudo recitandi officium introducta non sit. Item religiosus qui compellitur ad trimes, vel per sententiam ejicitur à monasterio, non tenetur ad horas Canonicas recitandas, modo religiosus nondum promotus fuerit ad sacros ordines, quia tunc tenebitur titulo sacerdotis. Præterea monachus habens facultatem & dispensationem vivendi in perpetuum extra monasterium, non tenetur ad recitandum divinum officium. Ibid. n. 2. & seq.

8. Moniales professæ choro deputatae, tenentur ad divinum

officium persolvendum juxta consuetudines & regulas ipsius
rum. *Ibid. n. 5.*

9 Monachus fugitus, aut ejectus à monasterio ad tempore vel in perpetuum, non tenetur ad divinum officium, neque idcirco dicendus est reportare commodum ex suo delicto, nisi per accidens, quatenus constituitur in statu, in quo non est consuetudo persolvendi divinum officium. In praxi tamen oppositam sententiam considerem contra fugitivum. *Ibid. n. 6.*

10 Religiosi qui professionem emiserunt in ea religione, quae non est addicta choro, non tenentur ex vi solius professionis ad pensum diviri officii; tales sunt Patres Societatis JESU. *Ibid. n. 7.*

11 Superior potest cum religiosis circa obligationem recitandi officium ex consuetudine religionis ex justa causa, ut et causa studiorum, aut negotiorum, d' spensare. *Ibid. num. 9.*

12 Clerici majoribus ordinibus initiati jure Ecclesiastico tenentur ad recitandas Horas Canonicas, etiam post degradationem, vel postquam inciderunt in aliquam censuram communicationis, vel suspensionis, aut missi sunt ad tritem, vel ab hostibus capti, nisi ob impotentiam, vel aliam justam causam excusentur. Tenentur etiam clerici Psalmos quos Episcopus in ordinatione injungit, recitare. Nec refert, quod in statu peccati mortalis existant; nam adhuc tenentur officium divinum recitare, si ordinati vel beneficiarii sint. *Ibid. punct. 3. num. 1. 2 3. 4 & 6.*

13 Clericus qui de consensu Summi Pontificis duxit uxorem, tenetur ad pensum horarum Canoniarum, nisi forte in hoc fuerit à Papa dispensatus *Ibid. n. 5.*

14 Recitans divinum officium ob malum finem, ex. gr. ut aliquem in re gravi decipiat, satisfactum præcepit, modo recitet cum debita attentione, *Ibid. num. 6.*

15 Habentes beneficium Ecclesiasticum, etiamsi non sicut sacris initiati, tenentur, regulariter loquendo, ex institutione Ecclesiae ad recitandas horas Canonicas, sive beneficium sit simplex, sive curatum, sive sit aliqua præbenda tituli clericalis, immo etiamsi manuale sit, quamquam ad istius titulum ordinari non potest. Ratio est, quia jure beneficium dicitur dari propter officium. *Ibid. punct. 4. num. 1.*

16 Habens beneficium integre in commendam, tenetur ad divinum officium, unde Equites Hierosolymitani, & alii gaudentes commendis Ecclesiasticis tenentura ad pensum officii divini,

divini, quia dicuntur habere beneficia. *Ibid. num. 2.* & 3.

17. Qui per metum gravem sibi à parente incussum acceptavit beneficium, tenetur ad horas Canonicas, etiamsi non habeat animum perseverandi in statu Ecclesiastico. *Ibid. nu. 4.*

18 Dantur aliqua beneficia, v.g. quædam simplices præposituræ, vel personatus, &c. quæ ex sua institutione non obligant ad horas Canonicas; clericus tamen habens Capellaniam, tenetur ratione illius divinum officium recitare, modo Capellania sit collativa, seu Ecclesiastica, id est, auctoritate Episcopie erecta etiam ex bonis laicorum. *Ibid. num. 5.* & 7.

19. Pensionarius percipiens pensionem ut clericus, tenetur B. Virginis officium persolvere; percipiens vero pensionem titulo sæculari, ut causa belli, vel ob tintinnabula pullanda, vel properæ aperiendas fores Ecclesiæ, &c. non tenetur ad recitandum magnum vel parvum officium. Pensionarius tamen qui ut clericus percipit pensionem, non ita tenetur ad recitandum officium Beatisimæ Virginis Mariæ, quin oneri suo satisfaciat recitando horas Canonicas, quod officium magnum vulgo nuncupatur; clericus enim sacris initatus, simulque pensionem habens, unica magni officii recitatione oneri suo satisfacit. *Ibid. num. 8.* & 9.

20. Qui cessit pensioni solum in partem, non remanet immunitus & exemptus ab obligatione divini officii, secus si in totum cessit, quamvis cesserit anticipatis solutionibus. *Ibid. n. 11.*

21. Coadjutor beneficiarii non tenetur ratione coadjutoriae præcise persolvere divinum officium; tenetur tamen ratione sacrorum ordinum, vel alterius beneficii, si quod habet. Similiter Capellanus seu Sacerdos, qui conceditur alicui Parochiæ, ut suppleat vices Parochi in Sacramentorum collatione, & in extera Ecclesiæ administratione, non tenetur ex vi coadjutoriae præcise ad horas Canonicas recitandas: sicut de his, qui privilegium Canonicas us obtinuit cum futura successione, aut qui fructus aliquos percipit per modum stipendi, modo non sit pensio propriè accepta. *Ibid. n. 13.* & seq.

22. Beneficiarius tenetur divinum officium recitare, etiamsi beneficium sit adeo tenue, ut non sufficiat ad sustentationem: quamquam non desint multi graves DD. akter sentientes, & afferentes non teneri, saltem quotidie, recitare divinum officium. Hinc collige à fortiori, habentes plura tenuia beneficia, ex quibus omnibus colliguntur fructus competentes, teneri ad pensum Canonicarum precum. Neque beneficiarius, seu

Capellanus eximitur ab onere divini officii recitandi , dum majorem fructuum & reddituum partem tradit Sacerdoti substituto ad peragenda & persolvenda beneficij onera, *Ibid. num. 17. 18. &c. 19.*

23. Tractione ad divinum officium recitandum, qui post calationem ineptus reperitur ad munus beneficii exercendum etiam si compellatur coadjutorem assumere , illique non aut se è omnes beneficii fructus pro munere obeundo tradere. Item , impendens omnes beneficii fructus loco pensioni illi, qui sibi beneficium renuntiavit, tenetur quoque ad divinum officium , quandoquidem ipse retineat titulum, possessionem & administrationem beneficii , & per ipsum statutum fructus capiat. Idem dicendum de Canonicis, etiamsi primo anno fructus beneficii non recipiat, & fructus cedant, vel Canonis antiquioribus, vel hereditibus Canonici defuncti. *Ibid. num. 20. 21. &c. 22.*

24. Beneficiarius juxta probabiliorem sententiam, tenetur ad recitandum divinum officium , quoties fructus beneficii in alios pios usus ex consuetudine , vel Ecclesiae statuto impenduntur. Idem dicendum de beneficiario, qui capita possessione, fructus pro aliquo tempore non percipit, spem tamen habet alias percipiendi. Idem valet de eo, qui ob delictum, aut alia justa de causa privatur fructibus ; non autem, si fructibus privetur ex bello, aliave actione injusta ; secus si jam fructus accepit, & postea injuste subtrahuntur. *Ibid. n. 23. &c. seq.*

25. Litigiosi circa idem beneficium, non tenentur ad divinum officium, modo bona fide litigent, nec alius pacifice possidere incepit. *Ibid. num. 26.*

26. Juste possidens plura beneficia, non tenetur plures in die officium recitare; quamquam qui plura inique possidet, teneatur ex jure naturae plura officia recitare. *Ibid. n. 27. &c. 28.*

27. Beneficiarius ad divinum officium recitandum obligatur solum post captam beneficii pacificam possessionem, quia ex eo tempore acquirit titulum beneficii. Et qui per litem impeditur ne possessionem capiat, non tenetur ad officium recitationem. S. militer, qui pensionis titulum obtinuit, sed pensionem non percipit, nec illius percipiendae spem habet, non tenetur officium recitare. Idem dicendum antequam pensionarius litteras, vel instrumentum pensionis expediri curavent. *Ibid. punct. 5. num. 1. 2. 4. 6. &c. 7.*

28. Coadjutor cum futura successione, non tenetur ad divinum officium, vivente coadjutore. *Ibid. n. 5.*

29. Be-

29. Beneficiarius non tenerur ad restitutionem fructuum,
dum officium prætermisit, nisi elapsi sint sex menses à capta
possessione. *Ibid. num. 8.*

30. Qui beneficium vel ordinem Subdiaconatus suscep-
ti professionem in religione emisit, non tenetur integrum
officium eo die recitare, sed pro rata temporis, id est, horas
respondentes horæ in qua beneficij possessionem accipit, vel
ordinem Subdiaconatus, pro eo, qui absque beneficij titulo
ordinatur. Et qui divinum officium recitavit antequam bene-
ficij possessionem, vel collationem, vel sacram ordinem reci-
pet, tenetur iterum accepta possessione, vel collatione, vel
ordine recitare pro rata temporis, & horæ qua possessionem,
collationem, vel Subdiaconatum obtinuit. *Ibid. num. 10. & 11.*

*Qua forma recitanda hora Canonica, seu offi-
cium divinum.*

31. Officium recitandum est juxta ritum Breviarii Romani
reformati à Pio V. Excipiuntur habentes privilegium, vel con-
suetudinem aliter recitandi à ducentis annis ante Pii V. con-
stitutionem, quamquam hi possunt Breviarium Rom. recipi-
re, & eo recepto ad prius Breviarium redire nequeunt: parti-
culares tamen homines non possunt, regulariter loquendo, eo
ut non solum in publica, verum etiam in privata recitatione,
antequam Breviarium Rom. communiter recipiatur. *Ibid.*
qust. 3, punc. 1. n 1. & 2.

32. Habens privilegium utendi Breviario non Romano,
regulariter loquendo, uti non potest Romano, juxta proba-
biliorem sententiam. *Ibid. n 3.*

33. Ordinatus ad titulum patrimonii, non potest quodlibet
Breviarium adhibere, quia debet se suæ Ecclesiæ conformare.
quamquam multi non improbabiliter oppositum sentiant; &
non sit improbabile aliquem posse, relictâ consuetudine pro-
priæ Ecclesiæ, Romanum Breviarium adhibere, modo non
exjet decretum in contrarium; quale exiat Mediolani, videli-
cet ut clerici Mediolanenses divinum officium juxta ritum
Ambrosianum recitent: quamvis possit clericus Mediolanen-
sis dum Romæ existit Breviario Romano uti, juxta commun-
& ritum axiomam: *Si fueris Roma, Romano uero more, &c.* *I-*
bid. num. 4 & seqq.

34. Extraneus, qui ad alienam diocesim accedit animo ibi
Gg 3 ma-

manendi majori anni parte, tenetur adhibere Breviarium juxta ritum loci ad quem se transfert, secus si ad eum locum a cedit intentione ibi brevi commorandi: nec refert, sive iudeo vel injuste in eo loco existat. *Ibid. num. 8.* Hinc

35. Qui duo beneficia possidet in duabus Ecclesiis, quæ versis utuntur Breviariis, ut debet Breviario illius Ecclesie, qua residet Item, qui beneficium habet, sed in alia dicerecessi moratur, tenetur officium recitare juxta ritum loci ubi commoratur. Et scholares possuant officium recitare, juxta ritum loci, ad quem se studiorum causa transferunt. *Ib. n. 9. 10. & 11.*

36. Qui utuntur Breviario Romano Pii V. non tenentur extra chorum ad recitandum officium defunctorum vel Beatisimæ Virginis, aut Psalmos pœnitentiales, excepto defunctorum die, ut expresse decernitur in Bullis Pii V. & Clem. VIII. quæ in principio Breviarii Romani continentur. Excepti Ecclesiæ, in quibus ex consuetudine recitatur officium Beatisimæ Virginis. *Ibid. num. 12.*

37. Sacerdotes & beneficiarii, qui tempore Litaniarum & Rogationum non intersunt processionibus quæ publicè sunt, tenentur privatim Litanias in Breviario vel Calendano descriptas & designatas sub mortali recitare, alioquin tenentur ad restitutionem pro rata divini officii. Qui processionibus præfato Litaniarum & Rogationum tempore intersunt, sed Litanias vel preces omittunt, vel ad illarum partem non attendunt, satisfaciunt recitando preces & Litanias quas absentes recitant. *Ibid. num. 13. & 14.*

38. Recitans officium lingua Hebraica, vulgari, aut alia, non peccat graviter, præcisæ aliis circumstantiis, consequenter præcepto satisfacit quo ad ritum substantialem, nec tenetur ad restitutionem fructuum, quia quoad significationem & substantiam est idem officium. Similiter satisfacit voto, quod rationes promissæ vulgari & materna lingua persolvit, præstetim si hoc faciat majoris devotionis causa. *Ib. num. 15. & 16.*

39. Qui sponte & cum advertentia permutat horas Canonicas recitando de Sancto, dum sunt recitandæ de feria, vel de uno Sancto, dum sunt recitandæ de alio, vel de Dominicis, peccat mortaliter, consequenter præcepto non satisfacit. Et qui sponte vel advertente recitavit officium brevius unius diei, loco officii alterius diei multo longioris, debet supplerre omissa, modo advertat ad mutationem, seu errorem, antequam dies elapsus sit. *Ibid. num. 17. & 18.*

Officium divinum.

47

40. Episcopus non potest dispensare cum aliquo, ut relatio proprio Breviario reciter officium juxta formam alterius Bre-
viarii, vel ut reciter officium alio die præscriptum; quia non
potest dispensare in lege Superioris, videlicet Summi Ponti-
fici. *Ib. n. 19.*

41. Episcopus non solum curare potest, ut Breviarium Ro-
manum recipiat, verum etiam illud recipere potest, cum
consensu universi Capituli. *Ibid. n. 20.*

42. Non licet quicquam addere Breviario, tamquam par-
tem divini officii; secus si aliquid addatur, tamquam aliquid
extrasecum, seu concomitanter ad majorera solemnitatcm.
Ibid. num. 21.

43. Dum recitatur officium de Sancto, de quo nulla in Bre-
viario mention habetur, recitandum est juxta rubricas Breviarii
Romani, ita ut in Ecclesia cuius est patronus, recitetur offi-
cium duplex cum octava, vel sine octava, de consensu tamen
Episcopi *Ib. num. 22.*

Requisita ad officium studiosè &c. de votè persolvendum.

44. Ut officium studiosè recitetur, requiritur, ut verba non
omittantur, vel mutilentur, sed omnia proferantur, nec sylla-
ba absindantur, sed recitentur sine syncopa; propterea omit-
tens verba divini officii in notabili quantitate, peccat morta-
liter. Item recitans cum sociis ira festinanter, ut nondum ex-
pletis versiculis à sociis, versiculos sequentes recitare incipiat,
sua obligationi non satisfacit. Abscisso syllabarum in reci-
tando officium, non mortale, sed veniale peccatum continet.
Ibid. punct. 2 § 1. n. 1. & seqq.

45. Recitans cum socio satisfacit præcepto, qui recitantes
sibi commune faciunt quod alternatim recitant: & hoc valet,
etiam si is cum quo recitat, non teneatur officium recitare,
aut recitet sine attentione. Idem valet non solum in oratione
debita ex præcepto, verum etiam in oratione f. & ta ex devo-
tione. *Ib. n. 5. & seqq.*

46. Ille oneri choi satisfacit, qui suos versus alta voce ca-
nit, & alios qui ab alia parte canuntur, submissa voce recitat.
Item satisfacit præcepto, qui suos versus alta voce recitat, &
aliquem ab alia parte canentem audit, licet omnes audire ne-
queat. *Ibid. n. 8 & 9.*

47. Dum plures duobus officium simul recitant, alterna-
tim

Gg 4

rim recitandum est facto inter recitantes solum duplice
sive plures sint ex una parte, sive pauciores.

Satisfacit præcepto qui non recitat, sed attente auditu
sponsoria, lectio[n]es, &c. Item satisfaciunt clericu[n]t audient
versiculos, qui per organu[m] canuntur, servata tamen Ecclesiæ
consuetudine. *Ib. n. 10. & seq.*

48. Deferentes ex officio, vel libros, vel candelabra, &c.
eis faciunt quidem assistentiæ & obligationi chori, con-
querenter possunt distributiones accipere, non verò satisfacit
simpliciter obligationi divini officii, nisi illud postea pri-
eim reciuent, vel saltem nisi attendant ad ea quæ interim re-
cantur. *Ibid. n. 13.*

49. Canonicus qui domi privatim recitat officium, ut in
choro suam præstet operam in servitu[m] Ecclesiæ & chorii, pa-
cipere potest distributiones modo ita ferat consuetudo, vel
privilegium. *Ibid. num. 14.*

50. Qui choro interest, auditque tantummodo sociosca-
nentes, non satisfacit obligationi. Item qui socios canentes
suam partem audit, sed ipse suos versus submissa voce recita,
satisfacit obligationi divini officii, non autem debito chorii
servitio. Recitans submissa voce aliis canentibus, distribu-
tes percipere non potest. Hoc tamen intelligendum est deil-
lis qui per se ipsos canere, non autem de illis qui officium per
mansionarios canere possunt. Tenentur præfati Canonici ar-
tendere, & in defectum mansionariorum publicè recitare. *Ibid.*
num 15. & seq.

51. Qui recitat suam partem, sed alteram quam alter chorus
proficit, percipere non potest, quamvis attendat, non satisfacit
oneri divini officii recitandi, licet à debito chori excusat, &
recitato privatim officio distributiones percipere possit. Item
recitans officium cum aliis, tenetur illos audire, nec potest re-
citanterem prævenire, ut postea liberè evagari possit. *Ibid. num.*
20. & 21.

52. In recitatione divini officii mos & consuetudo servan-
da est: hæc enim est Ecclesiasticae obligationis interpres, & le-
gem inducere potest.

Recitans cum aliis non debet esse sollicitus in ea parte tunc
temporis repetenda, quæ ab aliis prætermittitur, quia materia
levis est, & ob sollicitudinem illius repetendæ facile fieri po-
test, ut novus error committatur.

Recitans divinum officium privatim, non tenetur sei-
psum audire, contra nonnullos contrarium sentientes: qui

verò cum alio recitat, ita recitare tenetur, ut ab aliis audiat
per *ibid. num. 12. & seq.*

53. Ut officium studiosè recitetur, non solum persolven-
dam est sine deminutione verborum & concisione litterarū
& syllabarum, verū etiam sine interruptione, quæ in par-
ibus unius & ejusdem horæ contingit, ut si quis inchoato
Matutino usque ad Lectiones vocetur ab amico ad ludum,
ad negotia, &c.

Hec interruptio divini officii non caret culpa veniali, si
absque justa causa contingat; est enim contra unitatem mo-
ralis usius cuiusque horæ, habetque adjunctam quamdam
indecentiam. *ibid. num. 26. & 30.*

54. Interrumpens officium animo repetendi jam recita-
ti satisfacit præcepto, etiamsi poste à eadem non repeatat,
sed reliqua solum absolvat: sicut & Missam audiens in die
testo animo non satisfaciendi præcepto Ecclesie adhuc sa-
tisfacit, quia Ecclesia præcipit simpliciter Missam audiri.
ibid. num. 31. & 32.

55. Vovens se iterum officium recitaturū dum illud re-
citat, non tenetur ad restitutionem fructuum, si officium
postea non recitat, quia non ex præcepto Ecclesie, sed ex
voto tenebatur iterum recitare. *ibid. n. 33.*

56. Ut officium devotè recitetur, non solum requiritur
intentio illius recitandi saltem implicita & virtualis, sed re-
quiritur adhuc attentio, sive illa sit ad verba, sive ad sensum
verborum, sive ad Deum, vel ad Christi passionem, vel ad
aliam rem piam cum intentione laudandi Deum, vel ad rem
quam petimus, vel ad Sanctos ad quos orationem dirigi-
mus, & hæc conditio necessaria est ut præceptum impleatur.
Idem dicendum est de aliis orationibus ad quas recitandas
tenemur ex voto, vel ex pœnitentia à Confessario injuncta,
vel alia ratione: quamobrem recitans coronam ex devote-
ione, tenetur attendere; secus si eam recitet recreationis vel
memoriæ causa. Item recitans absque attentione orationes
ex præcepto vel aliter debitas, v.g. consabulando, vel dor-
miendo, graviter peccat posita gravitate materiae, vel nisi
habeat intentionem formalem, aut virtualem repetendi. *ibid.*
ibid. num. 3. & seq.

57. Recitans horas Canonicas sine attentione, non per-
cipit distributiones; & qui differt recitationem horarum
Canonistarum, v.g. Completorii usque ad tempus quo som-

no præoccupabitur, graviter peccat. *ibid. num. 16.* & *seq.*

58. Satisfacit præcepto, qui dum horas Canonicas recitat, detinetur in aliqua re externa non incompossibili cum intentione. (Idem valet in eo qui inadvertenter detinetur in aliqua actione incompossibili cum intentione,) propterea possumus eodem tempore satisfacere præcepto Missæ & horarum Canonarum. *ibid. num. 12.* & *seq.*

59. Ad recitandum officium sufficit attentio tacita & implicita; virtualis, non vero habitualis: actualis autem est necessaria. Attentio includitur in intentione orandi, unde intendens in genere officium modo consueto recitare, sufficientem habet attentionem, sicut & intendens Deum ludare, vel muneri suo satisfacere sufficientem habet intentionem, isque præcepto satisfacit qui recitat officium cum proposito faciendi opus consuetum. Denique accedens ad Ecclesiam de more, ibique recitans officium, sufficientem habere videtur intentionem ad recitandum officium, & attendendi ad illud, quamvis postea recitet inyoluntariè distans. *ibid. num. 15. 17. 19.* & *seq.*

Quo tempore recitanda sine hora Canonica?

60. Tempus recitandi divinum officium (quod singulis diebus recitandum est jure Ecclesiastico,) incipit à media nocte antecedentis diei, & perseverat usque ad medianum dies sequentis inclusivè. Propterea ille non satisfacit præcepto qui pridie recitat officium pro sequenti die, excepto tamen recitatione Matutini officii, quæ permissa est post Vespertas antecedentis diei: & qui intra hujus temporis intervallum, nimirum à media nocte, &c. privatim recitat officium, satisfacit præcepto, quamvis peccet venialiter invenientonotabiliter tempus horarum absque justa causa; justa autem causa videtur esse major devotione, vel periculum probabile superventuræ occupationis. Adverte tamen, eum qui divinum officium intra hoc tempus recitavit differendo aut recitando ante horam præscriptam, non teneri repetere, ut si Vespertas, v.g. recitavit mane. *ibid. punct. 3. n. 1.* & *seq.*

61. Recitantes officium in choro extra horas præscriptas, præciso scandalo, aliave circumstantia, satisfaciunt præcepto quoad substantiam, licet non satisfaciunt obligationi quoad circumstantiam horæ, quæ pluris facienda est in oratione

16. & H
icas rec-
li cum
inetur in
propterea
Missa, de
ita & im-
tem m
ndi, unde
are, suffi-
eum la-
ntentio-
cum pro-
s ad Es-
nem ba-
& atten-
è disti-

dione publica quam in privata, nisi habenda esset concio aut processio. *ibid. num. 7.*

62. Ut peccatum veniale vitetur, saltem in privata recitatione, recitandum videtur officium divinum hoc modo: videlicet Matutinum post occasum Solis diei præcedentis, vel post Vesperas ejusdem diei, usque ad ortum Solis sequentis, prima ante Solis ortum, vel paulo post. Tertia aliquenam post ortum. Sexta paulo post. Nona prope prandium. Vesperæ & Completorium post prandium. Vel hoc modo: Prima cum Tertia, Sexta, & Nona, simul duabus vel tribus horis post Solis ortum, &c. est enim moderata postpositio; vel anticipatio temporis. *ibid. n. 8. & seq.*

63. Possunt excusari ab omni peccato, qui in Vesperis recitant Matutinum subsequentis diei, etiamsi Laudes differantur usque in sequentem diem: immo & nocturna possunt separatim recitari justa concernente causa. Idem valet in Matutino juxta ritum Ambrosianum. Cavendum tamen aline Matutinum subsequentis diei dicatur ante Matutinum presentis diei absque causa. *ibid. n. 11. & 12.*

64. Finito Matutino privatim recitato seorsim à Laudibus, laudabile est dicere, *Benedicamus Domino*, & ea quæ in fine horarum recitari solent, nullum tamen extat ea de re preceptum. *ibid. num. 14.*

65. Matutinum pro ratione temporum, seu longitudinis & brevitatis diei aliquando recitari potest hora vigesima, vigesima prima, & aliquando vigesima secunda, id est, tribus horis post meridiem, aut duabus aut tribus horis ante Solis occasum. *ibid. num. 17.*

Ordo servandus in recitatione horarum Canonistarum.

66. Qui ordinem horarum non servat recitando, ex. gr. Primam ante Matutinum, aut Vesperas ante alias horas, peccat quidem venialiter, dum hoc facit advertenter & sine justa causa, quia non observat consuetudinem & modum precepti, non tamen peccat mortaliter, nec tenetur repetere, immo nec venialiter dum hoc facit ex justa causa, ut dum invitatur ab amico vel à Superiore ad recitandum Primam, cum ipse nondum recitavit Matutinum; nam potest tunc cum eo Primam recitare, & posteà Matutinum. Item recitans Tertiam, si recordetur se nondum recitasse Primam, potest

poteſt Tertiā proſequi cum intentione recitandi poli
Matutinū, vel Primā. *ibid. punc. 4. num. 2. & seq.*

67. Peccatum mortale non committitur, ſecluso co-
temptu & ſcandalo, non ſolū dum pervertitur ordo horarum
Canonicarum inter ſe, verū etiam dum pervertitur ordo
eiusdem horæ, dicendo Psalmum ante Hymnum, aut unum
Psalmum ante aliū; imo ſi ſiat ex iusta cauſa, excusat
ab omni peccato. *ibid. num. 5.*

Qui ex oblivione dixit officium de Sancto quod dicen-
dum erat de feria, ſatisfacit repetendo omiſſa, quamvis non
repetat illa, in quibus utrumque officium conuenit. Ita
qui aliquem Psalmum, vel aliquam horam ex oblivione omi-
ſit, non tenetur recitare totum officium, ut Psalmum vel
horam ſuo loco dicat, ſed ſatisfacit ſupplendo omiſſis.
Item qui inter recitandum advertit ſe aliquid omiſſile, po-
teſt proſequi uſque ad finem, & poſteā omiſſum recitare.
ibid. num. 6. & seq.

68. Qui in choro aliquid omiſit culpabiliter vel inculpe-
biliter, non debet omiſſum repeteſtre durante officio in cho-
ro: ſed potius debet illud reſervare, poſt expletum officium,
aut ſi pars illa parva ſit, non debet de ea curare. *ibid. num. 9.*

69. Qui recitans divinum officium non amplius memi-
nit an Psalmum antecedentem recitaverit, tenetur Psalmum
repeteſtre, niſi dubium practicè deponat. *ibid. n. 10.*

70. Celebrans Misiā nondum recitato Matutino, mo-
raliter non peccat; imo neque venialiter iusta concurrentia
cauſa; quia quod iusta de cauſa ſit, rationabiliter & pro-
denter fieri dicitur. *ibid. n. 11.*

*Quo loco recitanda ſint hora Canonicae, & quo
corporis habitu & ſitu.*

71. Canonici ceterique choro deputati divinum officium
in Ecclesia juxta institutionem beneficiorum & conſuetu-
dinem per ſolvere debent, niſi aliud cogat neceſſitas, conſue-
tudo vel fundatoris institutio: qui vero ad chorū, ſeu ad
officium in Ecclesia per ſolvendum deputati non ſunt, divi-
num officium ubique recitare poſſunt, modo non recitent
in loco indecenti, aut ubi in pediatrū attentio, v.g. frequenti
hominum convertu, clamore, tumultu & ſtrepitu protano.
ibid. punc. 5. num. 1. 5. & 6.

72. Co

72. Consuetudine immeiorabili induci potest, ut Canonicī qui habent tenues reditus, nonteneantur singulis diebus choro interesse. *ibid. num. 14.*

73. In privata oratione non committitur peccatum, per scloquendo, dum recitans officium sedet, dum standam, vel genuflectendum est; in publica tamen oratione facilius inveneri potest culpa stando vel sedendo dum genuflectendum est. *ibid. punct. 6. num. 1. & 2.*

74. Canonici cogi possunt ad recitandum officium in proprio italo, & cum decenti habitu sub pena amissionis distributionum. *ibid. n. 3.*

Fructus & effectus recitationis officii.

75. Ut officium nomine Ecclesiae recitetur, opus est, ut verba proferantur cum intentione & attentione, atque ut recitans non sit evitandus; ut autem officium nomine proprio celebratum prosit ipsi recitanti quoad satisfactionē & meritū, vel etiam quoad satisfactionem alij, opus est ut in statu gratiarū recitetur, cum oratio facta in peccato prosit tantummodo si spectetur quatenus nomine Ecclesiae offertur, Ecclesia supplente tunc defectum recitantis; & licet oratio peccatoris non sit meritoria de condigno, neque satisfactoria, tamen est impetratoria, quia Deus peccatores aliquando exaudit, & plurima bona consert, ut patet in Publicano. *ibid. quæst. 4. punct. 1. num. 2. & seq.*

76. Recitatio divini officii quoad fructum infinita est extensivè, prodestque omnibus fidelibus, si fiat ab eo qui ex Ecclesiae præcepto vel consuetudine divinum officium recitare debet; quod si divinum officium ex mera recitantis voluntate recitetur tamquam à persona privata, prodest solum videtur ipsi recitanti, & iis quibus ipse officii fructum applicare intendit, instar aliarum precum quæ ex privata devotione funduntur. Dicendum ergo officiū prodest omnibus, si recitans pro omnibus orate intendat, modo illi pro quibus orat, nondum sint in termino, ut sunt beati, sed illum ailleui possint, ut sunt fideles viatores, quod facere non possunt damni & reprobi. *ibid. punct. 2. num. 2. & seq.*

77. Recitatio divini officii non prodest ex opere operato, sed operantis, quia non prodest ultra meritum Ecclesiae cuius nomine offertur. *ibid. num. 11.*

*Prætermittens horas Canonicas quam gravissim
debet inquit, & ad quid teneatur.*

78. Qui ad horas Canonicas recitandas tenet, mortaliter peccat eas non recitando, aut omittendo partem rum notabilem, v.g. horam parvam, non vero tertiam partem, vel medietatem horæ parvæ, *ibid. quast. 5. punct. 1. n. 1.*

79. Qui ratione ordinis sacri & beneficii divinum officium recitare tenet, plura specie peccata committuntur contra obligationem ordinibus adnexam, alterum contra obligationem ex beneficio consurgente: immo quilibet clericus adstrictus onere divini officii committit etiam peccatum contra specialem obedientiam: ita ut poenitentia divinum officium prætermittit, teneatur in confessione nullos suos obligationis aperire, an videlicet teneretur officium ratione beneficii & ordinis recitare *ibid. num. 4. & 5.*

80. Beneficiarius autem initiatuS ordine sacro prætermittens aliquo die horas Canonicas, non tot numero peccata committit, quot sunt horæ omisæ, præcisus actibus voluntatis moraliter interruptis. Dico, præcisus actibus voluntatis &c. nam omittens divinum officium tot peccata committit, quot sunt actus moraliter interrupti. Ideo qui manè fuit non recitare divinum officium, & postea sibi in die repetit voluntatem non recitandi, toties peccat, quot sunt actus peccaminosi voluntatis moraliter interrupti. Quod si quis uno die divinum officium omittat absque repetitione & multiplicatione similius aetuum voluntatis, & absque oppositione ad varias virtutes, ex quibus ipse tenet recitate horas, committet unum tantummodo peccatum extnum omissionis consummatum: unde omittens divinum officium, vel ipsius partem, tenetur in confessione exprimere partem quam omisit, & numerum aetuum voluntatis moraliter interruptorum, quibus quis decretivit divinum officium omittere. *ibid. num. 6. & seq.*

81. Beneficiarii habentes onus recitandi divinum officium titulo beneficii, tenentur etiam ante sententiam judicis ad restitutionem fructuum pro rata omissionis officii, si elapsis sex mensibus post obtentam beneficii possessionem, officium culpabiliter non recitaverint, etiam si alio die pensum prætermisum supplere conentur, nisi forte pars omis-

levis sit secus dicendum de iis qui titulo patrimonii aut alia ratione ad divinum officium recitandum nullum habentes beneficium obligantur; nam si divinum officium prætermittunt, nihil restituere tenentur. Idem dic de prætermittente divinum officium inculpabiliter, ex gr. bona fide, vel ex obliuione, aut ex legitimo impedimento; nam hic ad nullam tenetur restitutionem. *ibid. punct. 2. num. 1. & seq.*

82. Qui pensum divini officii alio die persolvit, loco officii alias omissi, juxta probabiliorem sententiam, obligatur ad restitutionem. *ibid. num. 5.*

83. Confessarius non tenetur pœnitenti in satisfactio- nem officii prætermitti æquivalentem officii recitationem injungere, alioqui sequeretur ei qui Missam die festo audi- te pretermisit, injungendam esse novam Missæ auditionem. *ibid. num. 6.*

84. Beneficiarius qui divinum officium prætermisit post sexmenses beneficii adepti, tenetur ad fructuum restitutionem etiam ante judicis sententiam pro rata officii omissi post illos sex primos menses, non vero ratione officii omissi intra primos sex menses, nisi forte pars omisla levis sit. v. g. Psalmus, aut versiculus, &c.

Non solum qui totum & integrum officium, verum eti- um qui partem illius notabilem prætermittit, tenetur ad re-stitutionem, etiamsi parti omissione modica fructuum quantitas respondeat; imo obligandus videtur ad restitutionem, qui paucos versiculos singulis horis omittit. Et qui sèpim partem notabilem omisit, tenetur ad restitutionem, etiamsi singulis omissionibus modica fructuum quantitas respon- deat. *ibid. num. 7. & seq.*

85. Qui ad chorum inchoato officio accedit, non semper privatur distributionibus. *ibid. n. 12.*

86. Habens plurabencia tenetur ad restitutionem pro rata singulorum beneficiorum, quoties divinum officium culpabiliter prætermittit. Similiter qui divinum officium recitat sine attentione, tenetur ad restitutionem non solum fructuum, verum etiam distributionum, *ibid. n. 16. & 17.*

87. Recitans in peccato mortali, acquirit fructus. Idem dic de recitante in excommunicatione, quidquid dicant alii Doctores. *ibid. num. 18 & 19.*

88. Qui nondum finito officio choro egreditur, obliga- tur ad restitutionem fructuum, nisi privati suppleat, aut habeat

habeat intentionem supplendi. *ibid. num. 20.*

89. Pensionarius qui tamquam clericus recipit fructus, parvum Beatissimæ Virginis officium omittit, tenet ad institutionem eo modo quo tenetur beneficiarius. *ibid. num. 21.*

90. Omittens divinum officium privari potest beneficiarius si elapsis sex mensibus adhuc officium post admonitionem recitare negligat. Ita Conc. Lateranense Iub Leone X. *ibid. num. 23.*

91. Restitutio fructuum ob omissionem divini officii, carentia est eo pacto, quo à jure præscribitur: quo autem eto præscripta sit, constat ex constitutione Pii V. videtur men hæc Pii V. constitutio posse moderationem aliquam cipere, ita ut beneficiarius omittens divinum officium, teneatur ad restitutionem omnium omnino fructuum, solum respondentium oneri divini officii, v.g. Parochus Episcopus debet restituere tertiam vel quartam partem fructuum. *ibid. punct. 3 num. 1. 2. & 3.*

92. Restitutio fructuum ob officii omissionem facienda est fabricæ beneficii, vel pauperibus; neque necessario facienda est in utilitatem Ecclesiæ beneficii, sed fieri potest meliorandis agris, non tamen in fabricis aliarum Ecclesiæ, vel locorum piorum, nisi forte illa restitutio in paupres, etiam alterius loci, redundet. Idem fieri potest in celebrandis Missis, vel in aliis suffragiis offerendis pro defunctis, cum & ipsis sint indigentes. *ibid. punct. 4 n. 1. & seq.*

93. Pensionarius eo pacto tenetur ad restitutionem quo beneficiarius; & beneficiarius qui novit pensionarium non recitasse divinum officium, non potest sibi pensionis fructus respondentes omissioni divini officii retinere, cum debeantur fabricæ Ecclesiæ, vel pauperibus; imo beneficiarius qui novit pensionarium excommunicatum, pensionem temporis excommunicationis respondentem retinere non potest; quamquam si beneficiarius sit pauper, possit sibi fructus restitutioni obnoxios titulo paupertatis retinere; modo contrarium non constet de voluntate Summi Pontificis, aucto modo fructus certæ personæ non debeantur. *ibid. n. 5. & seq.*

94. Beneficiarius qui divinum officium non recitavit, potest facta fructuum restitutio retinere sibi fructus, cum iterum sibi titulo donationis traduntur ab eo cui facta fuerat restitutio. Similiter distributiones quæ Canonicis interessentibus accreverunt, illisque traditæ sunt ob alterius absentiam.

sentiam, jure communi retineri possunt, si ab iisdem titulo
donationis sine fraude seu collusione absenti restituantur.
ibid. num. 10. & 11.

Causa excusantes à recitatione horarum:

95. Infirmitas gravis: ob quam pronuntiatio verborum
valde noceret valetudini corporis, excusat à recitatione di-
vini officii. Quando dubitatur an infirmitas gravis sit auē
levis, standum est judico Medici, qui si dubitet an infirmi-
tas gravis sit aut levis, non est obligatio recitandi officium
ibid. quæst. 6. pñct. 1. nu. 1. 4. & 5.

96. Infirmus transacta infirmitate non tenetur officium
omissum repetere, *ibid. num. 6.*

97. Qui per se ipsum divinum officium recitare nequits
non tenetur per alium; neque tenetur alias orationes sub-
stituere, aut alium recitantem audire *ibid. num. 7. & 8.*

98. Peregrinatio ad loca pia non eximit à privata offici-
tatione, etiamsi peregrinus alium in sui locum substitue-
bit; nam onus divini officii est personale. *ibid. num. 9.*

99. Facilius quis potest ab assistentia in choro quam
à privata recitatione excusari, *ibid. num. 3.*

100. Gravis occupatio, honesta & necessaria, quæ in
aliud tempus commodè diffiri non possit absque scandalo,
vel peccato, vel detrimento sui vel proximi, (hoc titulo ali-
quando excusantur Concionatores, vel Confessarii) excu-
sat ab onere divini officii; tenetur tamen gravi occupatione
detentus divinum officium anticipatè persolvere, quoties
occupatio anticipatam recitationem permittit. Et benefi-
ciarius aliusve divini officii onore detentus, non potest sine
justa & rationabili causa voluntarie suscipere negotium cum
officii recitatione incompensabile; modo non adsit gravis
aliqua necessitas, seu modo actio suscepta non putetur hic
& nunc majus bonum *ibid. pñct. 2. nu. 1. & seq.*

101. Impotentia (qualis est carentia inculpabilis Brevia-
rii, aut impotentia loquendi,) excusat à recitatione divini
officii, servatis imponentiæ terminis & limitibus: propterea
cœrcus aliusve simili defectu obstrictus divinum officium
recitare non tenetur, dum ob cœrcitatem officium recitare
nequit. Idem aliqui censem, etiamsi aliquam partem recita-
re valeat, non vero totum officium, aut integrum horam:

H h

sed

sed contrarium probabilius videtur. *ibid. num. 4 & seq.*

102. Qui divinum officium sine ope socii recitare potest tenetur illum adhibere, modo commodè adhuc possit, & non sit surdus: immo beneficiarius debet illum persona conducere, dum illius opera gratis non concedita, redditus sufficientes habeat. *ibid. num. 8.*

103. Qui choro interesse debet, & potest, tenetur esse, etiamsi tardaster sit. Item cæcus choro deputatus tis faciet muneri chorū, recitando partem quam mem tenet; & quam cum aliis recitare potest. Præterea cæcus defectu memoria nihil discere potest, tenetur andicium omnia dicentem, & cum eo dicere versus ad se pertinentes, si commodè potest *ibid. num. 12 & seq.*

104. Infans, cui facta suit beneficij aut sacrorum ordinis collatio ante rationis usum, non tenetur ad horas Canonicas, immo neque in adolescentia, nisi ordinis susceptionem ticipaverit postquam ad rationis usum pervenit. *ibid. num. 16.*

105. Dispensatio Summi Pontificis etiam concessa causa; carentia fructuum, quando scilicet beneficiarius non percipit, nec percepturus est fructus beneficii per se, aut per alium; ignorantia probabilis legis, naturalis oblio, seu advertentia, excusant omissionem divini officii. Addiperficit etiam pro causa excusante, metus gravis incommodi. *ibid. punct. 3 num. 1. 3. 6. 8. 9 & 12.*

106. Qui ordinem sacrum vel beneficium habet, tenetur ea parare quæ ad officium recitandum necessaria sunt, alioquin peccat exponens se periculo faciendi contra proprium officium. *ibid. num. 10.*

107. Dubitans an Psalmum, Antiphonam, vel quid feriale recitaverit, non tenetur iterum recitare, quia via infinita scrupulis aperiatur, & semel repetita saepius repeteretur. *ibid. num. 12.*

An extet obligatio recitandi officium in choro.

108. Clerici Ecclesiarum Cathedralium & Collegiorum obligantur ad officium in choro singulis diebus per dominum, nisi aliud ferat consuetudo vel Ecclesiæ institutione fieri enim potest, ut ex beneficiorum institutione Canonicis non teneantur singulis diebus interesse. Idem valet in casu necessitatis. *ibid. disp. 2. quest. 1. punct. 1. num. 2. 3. & 6.*

109. Cl.

109. Clerici Ecclesiarum non Collegiatarum, absolute
loquendo, non tenentur officium in choro canere, licet ca-
ste possint, quia de his non extat in jure obligatio. *ibid. n. 7.*
110. Religiosi cho ro deputati tenentur quoque officium
anta proprias religionis suæ regulas & institutiones in cho-
canere: strictius tamen tenentur beneficiarii ad officium
in choro celebrandum quam religiosi, quia beneficiarii te-
nentur ex officio, consequenter ex justitia, quæ ex suo gene-
ro obligat sub mortali, religiosi vero tenentur solum ex vi
regule. *ibid. n. 9. & 10.*

111. Quæsumus fuit ab eximio D. Bonacina, an liceret in
Ecclesia S. Mariæ trans Tiberim Canonice singulis annis
odie, qua miraculosa quædam Beatissimæ Virginis imago
manifestata fuit, recitare integrum Beatissimæ Virginis
officium, acceptis lectionibus ex aliis officiis, quæ alias in
uno celebrari consueverunt? Et respondit præfatus domi-
nus Doctor, licere, *ibid. n. 12.*

112. Qui ultra tempus à Concilio permisum à choro no-
tobilater absunt, mortaliter perse loquendo, peccant, cum
distant contra justitiam, id est, contra officium: excusari ta-
men possunt si absint justa de causa. Similiter peccat per se
graviter, qui abest frequenter à Capitulis, seu legitimis Con-
gregationibus capitularibus; nisi etiam legitima de causa
sit. Canonicus vocatus ad Capitulum tempore divino-
rum, debet potius divinis interesse, nisi aliud cogat necessi-
tas. *ibid. punt. 2. num. 1 & seq.*

113. Licitus est cantus, & usus instrumentorum musicorum
non solum in publica, verum etiam in privata officiis
recitatione, preciso tamen scandalo, aliisque circumstan-
tia extrinsecis. *ibid. punt. 3. num. 1 & seq.*

114. Canonici aliquae choro deputati, tenentur divinum
officium canendo, & alta voce recitando persolvere, juxta
Ecclesiæ usum & consuetudinem: quamquam legitima
consuetudine præsertim immemorabili induci potest, ut
quis per alium chori assistat, & munus chori obeat, maximè
si alter sit ejusdem Ecclesiæ. *ibid. n. 5. & punt. 5. n. 1.*

115. Circa conditiones requisitas in eo qui ad distribu-
tiones admitti cupit, vide verb. *Distributiones.*

ADDITIO.

Oleum.

Oleum non sacrum additum sacro fit sacrum, non
quantitas non sit minor, vel certe non sit notabiliter magis.
Vide Sylv. verbo *Aqua benedicta q̄st. 3.* Oleum paulatim
& in minori quantitate miscendum esse, ait Coron. 4
extrunctionis 7. non fieri benedictum ait, additum oīm
nisi ad invicem fiat identificatio, id est, nisi omnes minime
partes se contingent. Vid. text. & gl. cap. *quod in dubio,*
consecr. Eccles. vel altar.

Oleo chrismatis potest ager de licentia Episcopi usq;
Vide Innocent. l. ep. 1.

Opinio:

Vide v. Dubium.

Opinio est assensus cum formidine de opposito.

Quæres: An confessario inter duas opiniones probabile
liceat sequi minus probabilem. Cajet. & Sylv. in v. opinio
& Sot. l. 3. de jure & just. quest. 6. art. 3. docent, eam tantum
sequendam, quæ judicio DD. probabilius est, alioquin non
fore tutum in conscientia. Ratio Cajet. est, quia qui sequen-
tur opinionem minus probabilem, cum sequatur regulam
dubiam & incertam, exponit se periculo errandi. Nota pri-
mo, non agi hic de opinionibus speculativis, sed de practicis
tantum & moralibus: & quatenus non in scholis exercitii
causa tractantur, sed quatenus extra illas executioni man-
dantur. Nota secundò, aliud est esse probabiliorem opinio-
nem, & aliud, esse tutiorem. Resp. ergo cum Nav. cap. 77 no.
180 & 288. Fum. in v. opinio, & aliis, Confessarium posse eli-
gere minus probabilem sententiam, relitta probabilius;
modo judicet eam esse veram; nam si falsam judicaret, aper-
ret contra conscientiam. Prob. primò. Quia confessarius, ut
ipse Soto fatetur, relitta sua opinione probabiliore, potest,
& aliquando tenetur sequi opinionem pœnitentis probabi-
lem; ergo & potest eam sequi opinionem probabilem, quam
ipse probabilem putat & veram; secundo, si probabilius
semper

tempor sequenda esset, id esset, quia magis videtur inclinare
in veritatem, vel quia esset securior. Hęc Busaeus.

Quæres: Quæ opinio dicatur probabilis & tuta. Resp.
Opinionem illam ordinariè probabilem esse, quæ à multis
principiis & peritis viris defenditur, & veris fundamentis, &
rursum rationibus nititur, quibus argumenta contraria facile
demonstrantur, etiam si opposita habeat plures auctores, & opti-
mum, non
literatur
n paulatin
oron, &
tum okun
nes minima
dubia,
scopi usq
o.
probabilis
in u. opin
am tam
alioquin
qui sequi
ur regulam
Nota pri
de practica
is exercitu
tioni matur
in opinio
cap. 77. n.
n polle eli
obabiliori
aret, age
ssarius, ut
e, potest
probabilis
em, quam
obabilior
tempor

um, non
literatur
n paulatin
oron, &
tum okun
nes minima
dubia,
scopi usq
o.
probabilis
in u. opin
am tam
alioquin
qui sequi
ur regulam
Nota pri
de practica
is exercitu
tioni matur
in opinio
cap. 77. n.
n polle eli
obabiliori
aret, age
ssarius, ut
e, potest
probabilis
em, quam
obabilior
tempor

probabilis sententia; quæ unius quidem vel alterius aucto-
riæ nititur, sed rationibus tam claris ac solidis, ut recta ra-
tio dicit, hos verum attigisse: & praxis ipsa hoc verum esse
confirmat, nam nullus est celebris novus Doctor, qui non
habeat alias opiniones, quæ antiquioribus jam
non probabiliorebus. Busaeus.

Quæres: Liceatne opinionem sequi duorum aut trium
Doctorum, relictæ communi. Resp. Licere aliquando. Ratio,
quia tam firmis potest riti fundamentis, ut recta ratio di-
cit, hos paucos potius attigisse veritatem, quam plures.
Iude apud Rosell. Sylv. & Engl. in v. opinio. Panorm. dicit,
inter plures opiniones eam sequendam, quæ meliori nititur
ratione. Resp. 2. licitum esse, aliquando sequi unius celebris
Doctoris opinionem, relictæ communi, in casu aliquo particu-
lari. Resp. 3. Semper licere sequi opinionem celebris Doctoris,
quando non pugnat cum communi sententia DD. Et
Canonistæ dicunt, ut habet Sylv. Rosell. Engl. quando cum
glossa in jure est aliquis plenius, vel classicus Doctor, licitum
est sequi ejus opinionem, etiamsi cum communi pugnet:
imo dicunt, hoc ipso, quod cum glossa aliquis consentiat,
opinionem esse communem, ut habet Sylv. Hęc Busaeus.

Quæres: An liceat sequi opinionem propriam, relictæ
communi Resp. cum Sylv. Engl. Rosell. ordinariè non lice-
re, nisi quando valde firma & certa ratio oppositum sua-
det, & evincat, qualis ratio non facile excogitari potest,
nisi ab hominibus ingeniosissimis. Busaeus.

Quæres: An liceat sequi opinionem recentiorum, relictæ
antiquorum, & opinionem Scholasticorum, relictæ opinio-
nē SS. Patrum; & denique Canonistarum, relictæ Theologo-
rum. Resp. 1. cum Sylv. & Engl. ordinariè quidem sequen-
dim opinionem antiquorum, eo quod temporis diuturni-
tas videatur eis reconciliasse aliquam auctoritatem, quia
tamen, inquit, intellectus recentiorum aliquando est per-

Spicacior, sequenda potius ipsorum auctoritas, quam
quorum. Resp. 2. Licere etiam aliquando sequi opinionem
Scholasticorum, relicta opinione communi SS. Petri
Resp. 3. etiam aliquando licere sequi opinionem Canon
istarum, relicta opinione Theologorum, Busæus,

Oratio, Orare.

Vide v. Officium divinum.

Quælibet natura rationalis orare potest, quia oratio
quædam locutio seu petitio, qua cum subjectione petitoris
superiore quod desideratur; & defectu hujus subjectionis
oratio activa nulli personæ divinæ convenit, quia Deus
superiore non agnoscit, à quo aliquid cum subjectione peti-
tore possit: convenit tamen oratio Christo secundum hu-
manam naturam considerato. Item convenit Angelis, qui
sunt naturæ rationales superiorem habentes; & Sanctis in
cælo existentibus, qui non solum pro nobis, verum etiam
pro se ipsis orare possunt, petendo ea quæ pertinent ad ob-
ligationem ipsorum accidentalem, ut revelationes aliquarum
rerum quas ignorant, felicitatem suorum corporum
&c. Similiter viatoribus, utpote naturis rationalibus, con-
veniens est oratio, etiam si peccatis obstricti sint: fieri enim
potest ut media oratione exaudiantur & convertantur: &
etiam animabus in Purgatorio existentibus, quæ non lo-
cum possunt orare pro se ipsis petendo ut ab igne liberentur:
sed etiam pro viatoribus, quia in statu gratiæ existunt, &
fieri potest ut intuitu petitionis ipsarum Deus viatoribus
bona conferat: singulifideles postquam ad rationis usum
pervenerunt, tenentur ad orationem jure divino naturali,
& etiam ex præcepto religionis, aut aliarum virtutum, aliquoties
in vita, v.g. in articulo mortis, & quando tentacio-
nes inguiunt cum periculo succumbendi. tom 1. De ibidem, quæ ad
privatum Divini Officii recitationem pertinent, disp. 1. qm. 1.
punct. 1. num. 1. & seq.

ADDITIO.

Qui orat ex obligatione, tenetur attendere, alioquin non
satisfacit Fuit. Oratio 1. Nav. cap. 25. num 97. 105. 107. Vide
Tol. 2. c. 13. num. 9.

Non peccat, qui pro propria morte orat, aut ^{pro} aliena,
ad vitandum peccatum. Collige ex iis, quæ docet Nav. c. 15.
110. de aliena morte optanda.

Oratio peccatoris & temporalia impetrat, & dispositio-
nem ad gratiam, non tamen ex justitia, sed ex pura Dei mi-
ericordia D. Thom. 2. 2. quest. 83. art. 16. Palud in 4. dist. 15.
vol. 4. Gabi. lect. 63. super Canones. Navar. de orat. cap. 20.
76.

Ordo.

Vide v. Clericus, Matrimonium, Sacramentum.

1. Ordo est sacramentum, quo specialis potestas tradi-
tur ad conficiendum corpus & sanguinem Christi. Ordini-
res sunt septem: Ostiarius, Lectoratus, Exorcistatus, A-
colytatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus.
De Episcopatu, an sit ordo, gravis est difficultas inter Do-
catores; dicendum videtur non esse ordinem propriè distin-
guendum à Sacerdotio; & hinc sequitur Episcopatum non po-
ssavilè conferri alicui non Sacerdoti, vel infanti: cum E-
piscopatus non sit ordo distinctus ab ordine sacerdotali.
sed illum extendat & supponat. Similiter Archiepiscopatus
& Papatus non sunt propriè ordines; neque prima tonsura,
per illam enim non datur aliqua potestas specialis ad con-
ficiendam Eucharistiam, sed est tantum dispositio ad ordi-
nes. tom. 1. de Sacramento Ordinis, d sp. 8. quest. unic. punct.
1. num. 1. & seq.

2. Sacramentum ordinis fuit institutum in ultima cena
Luc. 22 Hoc facite in meam commemorationem ibid. n 7.
3. Non solum ordo sacerdotalis, verum etiam alii sim-
ilis sunt sacramenta. Ita Trident. sess. 2. cap. 3. ibid punct. 2.
num. 2.

4. Materia remota sacramenti ordinis est res illa quæ
traditur suscipienti ordines scilicet calix cum vino, & pate-
na cum hostia: materia proxima est traditio materiæ remo-
tae. Validè tamen confertur ordo sacerdotalis, si ex oblivio-
ne tradatur vas cum una tantum specie.

Materia { Diaconatus,
 Subdiaconatus,
 Acolytatus,
 Exorcistatus,
 Lectoratus,
 Ostiariatus,
 Episcopatus,

est

Liber Evangeliorum.
Calix vacua patena.
Traditio unctorum.
Liber exordi smorum.
Liber lectionum Cymbalum & claves.
Impositio numerum. ibid.
punct. num. l. & seq.

5. Contactus materie ita est de essentia, ut non censeatur ordinatus, qui materiam realiter & physice non contigit, sit in Baptismo, &c. Non est tamen necesse tangere materiam, dum verba proferuntur simultate mathematica, sed morali. *ibid. num. 11. & 12.*

6. Forma sacramenti ordinis sunt verba quæ ab Episcopo proferuntur imperativo modo cum expressione potestatis quæ confertur: hæc forma substantialiter variare non possit. *ibid. num. 13. & 14.*

7. Forma sacramenti ordinis adhibetur imperativo modo, quia per illam constituitur minister & persona publica. *ibid. num. 15.*

8. Episcopus proferens formam, debet etiam exhibere materia in tangendam. *ibid. num. 16.*

9. Valet ordinatio, quando plures initiantur ordine sacerdotali, & Episcopus proferat semel unica forma in plurimi, præbet materiam pluribus successivè tangendam, quia materia & forma censentur esse simul moraliter. *ibid. num. 17.*

Ordinis minister.

11. Ordinarius minister sacramenti ordinis est proprius Episcopus, possunt tamen ordines, saltem minores, conferri ab aliis ex facultate Summi Pontificis; modo si sint Sacerdotes: nullus enim, licet Episcopus, non Sacerdos, potest valide

valide ordines conferre. *Ibid. punct. 4. num. 1. 3. § 5.*
12. Episcopus non potest subditis alterius sine licentia proprii Episcopi ordines conferre. Per proprium Episcopum intellige Episcopum originis, vel domicili, vel beneficii. *Ibid. n. 7. § 8.*

13. Episcopus domicilii est Episcopus loci, in quo quis habitat actu, & animo manendi; ut excludantur scholares, milites & alii qui in civitatibus habitant, sed non animo manendi. *Ibid. n. 9. § 10.*

14. Episcopus originis est Episcopus loci, in cuius diœcesi natus est non fortuitus, qui ordinandus est, & in quo parentes habent domicilium. *Ibid. n. 13.*

15. Episcopus beneficii est Episcopus loci, in quo quis habet beneficium, præsertim residentiale, quamvis tenuerit, licet sibi non residat ex dispensatione. *Ibid. n. 14.*

16. Observa tamen, Episcopum ordinarium, & non Titularium, posse ex privilegio Tridentini *sess. 23. c. 9.* conferre omnes ordines suo familiari non subdito, qui per triennium comoratus sit cum Episcopo; ad titulum patrimonii, vel pensionis; etiam si triennium incepit antequam esset Episcopus. Limita tamen hanc doctrinam, modo adstiterit præsens ipsi Episcopo circa ipsius obsequia; nam Episcopus non potest in nosse mores absentes. *Ibid. num. 15. § seq.*

17. Episcopus non solum potest per seipsum ordines conferre, verum etiam potest facultatem conferendi alteri Episcopo concedere, concedendo litteras commendatitias & dimissorias, quæ non extinguuntur morte concedentis. *Ib. n. 21. § 22.*

18. Capitulum potest Sede vacante litteras dimissorias concedere in duobus casibus, quando Episcopus vacavit per annum, & quando quis est arctatus, v. g. perderet beneficium receptum vel recipiendum, si tunc temporis non promoveretur ad ordines. Et licet Capitulum extra hos casus negqueat concedere dimissorias, potest tamen dare testimoniales. *Ibid. num. 23. § 25.*

19. Accipiens ordines ab alieno Episcopo absque Summi Pontificis auctoritate, aut dimissoriis sui ordinarii, incurrit penam suspensionis, & ordinatio est irrita quoad executionem: quæ suspensio potest ab Episcopo auferri ex *Trident. sess. 24. c. 6.* Et haec suspensio extenditur etiam ad conferendum & recipientem primam tonsuram. *Ibid. n. 26. § 27.*

H h 5

20. Ob-

20. Obtinetur à Summo Pontifice privilegium, quo potest quolibet Episcopo ordinari, non indiget novis litteris dimissoriis, sed testimonialibus proprii ordinarii de vita & monibus. *Ibid. n. 28.*

21. Episcopus qui in aliena dioecesi cum licentia confer ordines, potest ordinare tantum suos subditos, & subditos illius dioecesos in qua confert ordines. Limita, nisi ordinet habentes litteras dimissorias cujuscumque sint dioecesis. *Ibid. n. 29.*

22. Episcopus qui confert primam tonsuram alieno iubato sine licentia sui ordinarii, incurrit suspensionem. Item qui furtivè suscipit ordines, *Ib. n. 30. & 31.*

23. Excommunicatio ab Episcopo lata in accedentes furtivè contra ipsius prohibitionem ad ordines, non solum cedit in subditos ipsius Episcopi, verum etiam in exemptos; nam ordinandi quatenus ordinandi, videntur ordinario subdit. *Ibid. n. 32 & 33.*

24. Episcopus examini subjicere non tenetur ordinandum, qui ad ipsum accedit cum dimissoriis, modo sciat ipsum esse indignum ut promoveatur. *Ibid. num. 34.*

Ordinis subiectum.

25. Omnis masculus baptizatus est subiectum capax ordinis, quamvis sit infans carens usu rationis, aut insanus, aut hereticus. *Ibid. punct. 5. num. 1.*

26. Initiatus ordine sacro antequam ad rationis usum pervenerit, non tenetur vivoti ad servandam castitatem, postquam pervenerit ad usum rationis, nisi tunc votum renoverit. *Ibid. num. 2.*

27. Pueris usu rationis carentibus validè conferti possunt ordines, etiam si illos numquam expeterint: illis vero qui post usum rationis inciderunt in amentiam, nec prius expeterunt, non item. *Ibid. num. 3.*

28. Episcopatus videtur validè conferti posse ante rationis usum. *Ib. n. 4.*

29. Feminæ ordinari non possunt, sicut nec hermaphrodites, nisi prævaleat sexus virilis. *Ib. n. 5 & 6.*

30. Ad validam ordinum susceptionem diversæ conditio-nes requiruntur. Primo ut suscipiens sit baptizatus. Secundo, ut sit confirmatus, et patet ex Trident. sess. 23. quamquam va-lide, sed non licite conferti possit sacramentum ordinis non cor-

confirmato. Tertio, ut suscepimus ordines, initatus sit prima tonsura, valida tamen est ordinatio ante primam tonsuram. Quarto, ut sit in legitima aetate, id est, sit saltem septem annorum completorum ad primam tonsuram & minores ordines; ad Subdiaconatum viginti duorum inchoatorum; ad Diaconatum viginti trium inchoatorum, ad Presbyteratum viginti quinque, etiamsi per medium tantum diem inchoati sunt. Initatus ordine sacro mala fide ante legitimam aetatem, afficiuntur suspensione, donec absolvantur. Dies bissextilis computandus est pro aetate legitima, quam jura in promovendis ad ordines requirunt. Quinto, ut ordinandus habeat scientiam sufficientem ad usum uniuscuiusque ordinis. Sexto, testimonia morum. Septimo, titulum sufficientem: nam recipiens sacros ordines absque ullo titulo, suspenditur ab executione ordinum excepto neminem, dist. 70. Idem dicendum de ordinato cum paro non petendi sustentationem, vel quid aliud ab ordinante vel praesentante; aut facto matrimonio. Ibid. num. 7. & seq.

31. Subdiaconus ordinatus sine titulo, & obtenta suspensionis absolutione, iterum incurrit suspensionem, si ad Diaconatum vel Sacerdotium sine novo titulo promoveatur. Ibid. num. 22.

32. Ordinatus sine titulo, duplum incurrit suspensionem, si facto titulo litteras dimissorias obtinuit, incurritque irregulariter exercendo functiones ordinis antequam absolutatur. Ibid. n. 23. & 24.

33. Ordinatus cum vero patrimonio, non incurrit suspensionem si suscepto sacro ordine patrimonium retrodonet & renuntiet: hic enim non dicitur suscipere ordines sine titulo, cum illa renuntiatio & retrodonatio irrita sit, ex Trident. sess. 21. cap. 2. ibid. num. 23.

34. Ordines suscipiens assignato sibi patrimonio cum pacto restituendi patrimonium donatario, seu non petendi quidquam, aut non suendi bonis donatis, non videtur affici suspensione, modo non restituat ante ordinationem, & non interit hoc pacto cum ordinante, vel praesentante ad ordines Ibid. num. 26.

35. Ordines minores suscipiens sine titulo non ligatur suspensione: sicut nec is qui ordinatus est ad titulum patrimonii, vel pensionis. Ibid. n. 27. & 28.

36. Ordinatus ad titulum beneficij quod actu non possidet, sed solum in potentia, incurrit suspensionem. secus pio-

babiliter dici posse videtur de eo, qui beneficii collationem
obtinuit, sed ejus possessionem nondum cepit. *Ibid. n. 29.*

37. Coadjutor cum futura successione, incurrit suspensionem suscipiendo sacros ordines absque alio titulo. *Ib. n. 30.*

38. Titulus ad quem aliquis ordinari potest, triplex est: i. delicet beneficium Ecclesiastici, patrimonii seu pensionis, & professionis in religione. Patrimonii nomine intelligunt bona immobilia propria arte vel hereditate, quam donatione acquisita, modo donatio sit vera, & non ficta. *Ibid. n. 31.*

39. Patrimonium alicui assignans hoc pacto, ut ordinatus illud restituat a deo beneficio, non videatur graviter peccare ad id tamen requiritur contentus. *Episcopi l. d. n. 33.*

40. Ordinatus ad titulum patrimonii, ligatur suspensione, si ergo alieno ita gravatus sit, ut solutis debitis non remaneant illi bona ad titulum sufficientia, & patrimonium ad cuius titulum promovetur, hypothecae subjectum sit pro debito; si enim non habet legitimum utulum. *Ibid. n. 34.*

41. Ordines suscipi non possunt ad titulum cuiuslibet beneficium, pensionis, vel patrimonii; sed requiritur sufficiens sustentationem. *Ibid. n. 37.*

42. Ordines suscipi non possunt sub titulo doctoratus, literaturae, vel alicuius gradus; ut patet ex supra dicti. *Ib. n. 36.*

43. Ordines suscipi possunt ad titulum conflatum ex beneficio & patrimonio simul, quando alterum eorum non est sufficiens ad sustentationem. *Ibid. num. 39.*

44. Titulus ad quem aliquis ordinatur, perpetuus esse debet; neque alienari potest absque licentia Episcopi, etiam obtentio beneficio. *Ibid. n. 40. & 41.*

45. Vicaria temporalis, aut beneficium manuale, non est sufficiens titulus ad quem aliquis promoveri possit. *Ib. n. 42.*

46. Ordinans religiosum nondum professum vel alienum absque titulo, suspenditur per annum a collatione talis ordinis. *Ibid. n. 43.*

47. Episcopus non tenetur eum atere, quem sine titulo ad sacros ordines promovit, si ordinatus patrimonium habeat quo se valeat sustentare; secus dicendum si eum ordinavit sub titulo beneficij quod ei mala fide contulerat, & beneficium postea evictum fuit. *Ibid. n. 44. & 45.*

48. Ordinatus sine titulo de licentia proprii Episcopi, alienus est ab eo qui licentiam dedit promovendi eum in particulari, & mortuo Episcopo ordinante, alienus est a successore. *I. id. n. 46. & 47.*

49. Ab-

49. Absolutio suspensionis contractæ suscipiendo ordines absque titulo, impendi potest ab Episcopo, si ordinatus non fecerit pactum cum ordinante vel presentante non petendi quidquam: nam tunc absolutio conferenda est à Papa, nisi forte delictum esset occultum: nam in occulto dispensat Episcopus post Tridentinum, *sess. 14. c. 6 de reformat.* *ib. n. 48.*

50. Confessarius generalem habens facultatem absolvendū à censuris, valide potest absolvere à lusensione contracta ob defectum tituli, vel ob malam ordinum susceptionem. *Ibid. num. 49.*

51. Interstitia in ordinibus servanda sunt, id est, annus computandus moraliter inter susceptionem cujusque ordinis non solum majoris, verum etiam minoris, nisi aliter Episcopo expedire visum fuerit: qui dispensat etiam respectu religiorum ob causam attestatione Superiorum sibi manifestatam. *Ibid. num. 50 & seq.*

52. Suscipiens ordines non servatis interstitiis, nullam incurrit censuram, vel irregularitatem, cum non sit in jure expressa *Ibid. num. 53.*

53. Irregularis non potest ad ordines promoveri; (consequenter arcentur ab illis, spurius, carentes debita membrorum integritate, &c.) neque irretitus aliqua censura, praesertim excommunicatione. *Ibid. num. 55 & 56.*

54. In adulto suscipiente ordines requiritur intentio: at in carentibus usu rationis sufficere videtur intentio Ecclesiæ. *Ibid. num. 57.*

55. Ordinatus per metum validè recipit ordines: nam cum involuntario mixto subsistit intentio sufficiens: secus dicendum si recipiat ordines per vim absolutam. *ib. n. 58. & 59.*

56. Debet præterea is, qui ordinatur, esse in gratia per constitutionem. *Ibid. n. 60.*

57. Sex vestibus indui debeat Sacerdos qui ad sacram ordinationem accedit, aut Missæ sacram facit, alba videlicet, cingulo, amictu, manipulo, stola & casula, qui numerus est senarius, ad indicandum hujus orbis creationem sex diebus factam: & redemptionem, quæ sexta ætate contigit. *ib. n. 62.*

58. Prima tonsura conferti potest quælibet die, ut constat ex generali consuetudine Ecclesiæ: ordines vero conferendi sunt in Sabbathis quatuor Temporum vel in Sabbatho ante Dominicam Passionis, vel in Sabbatho sancto empo e Millæ. Ut dispensetur in interstitiis, requiritur Ecclesiæ utilitas & necessi-

tas, non extraordinaria, aut publica. *Ibid. p. 6. n. 16.*

59. Effectus Sacramenti ordinis est gratia habitualis, & character, ex Trident. *sess. 23. c. 4. ibid. n. 3.*

ADDITIO.

An omnes ordines sunt sacramenta, non convenient inter scholasticos Doctores, quos tamen Emm. Sa omnes esse petit, vid. *Sot. d. 24. q. 1. art. 4. Val. d. 9. q. 1. p. 4. Syl. ordo. i. num. 1. 2. Nayar. cap. 22. num. 18.* Cum Sa consentit etiam Pet. a Soc. l. & 4. de ord. Bellarm. *lib. 1. de ord. c. 2. 6. 7. v. d. t. cler. Val. l.*

Cum dubitatur, num aliquid essentialie omissum sit, omnia sunt iteranda, alioquin solùm id quod omissum est; neque nisi ordine utendum Fum 8. *Syl. 10. 11. l. c.*

Ordines non dantur post prandium, nec ordo sacerdotum Missa, vid. *Syl. l. c.*

Episcopus non potest dispensare super oœtate ad ordines.

Ordinatio per vim non tenet, per metum tenet, sed non obligat, si sit metus grandis, ad castitatem, nec ad officium. *Sot. d. 25. q. 1. art. 2. Majol. lib. 4 cap. 16. de irregul.*

ADDITIO.

Ornatus.

Ornati potest femina ad regendam turpitudinem: quod si fiat ad vanitatem, ad fingendam pulchritudinem, mortale non est, etiam in religiosa, si moderatè se ornat. *Navar. c. 23. n. 18.* Quod si quis aliis inde sumat occasionem peccandi mortaliter, rursum mortale esse quidam aiunt, sed melius alii negant. *Navar. c. 23. n. 23.* Illuxa verum, si in eo expendatur quod est necessario dandum pauperibus, peccari mortaliter. *De Ornato. D. Thom. 2. 2. q. 169. art. 2. & Cajet. ibid. Nav. ca. 23. nn. 19. Cajet. vers. ornatus. Quia namajunt) Sylv. ornatus num. 4. 5th enelius,) Cajet. l. c. Nav. c. 14. num. 37. Illud Syl. l. c. n. 5.*

Feminam nudum peccatum gestare, sine mala intentione, quidam negant. *Emm. Sa* talēm difficile absolvendam putat, *Cajet. v. ornatus. c. 4. q. 2. 2. q. 1. art. 2.*

Mulier diaphana uteſta ita utens, ut nuda videatur, lethali crimine se obstringit, *Cajet. l. c.*

O/44

Oscula, tactus, turpiloquium, &c. asperitus.

Vide v. Matrimonium.

1. Oscula & amplexus licite sunt, quando sunt causa amicitiae secundum consuetudinem patriæ. Imo delectatio ex ipsis sequens non est illicita, modo non sit periculum consensu in motu sensualitatis inde consurgentes. Unde qui oscularuntur consanguineam animo fruendi delectatione venerea, peccat mortaliter peccato incestus. Dicendum ergo, oscula, tactus & amplexus qui sunt causa delectationis sensus que percipitur in ipsis, esse peccatum mortale, nisi sint inter conjuges, in iis enim excusantur, modo non adsit periculum pollutionis extra vas. Similiter sunt illiciti si sint inter eos qui non sunt sponsi. Imo illicitum est tangere propria pudenda cum venerea delectatione, aut cum periculo delectationis: securus dicendum si adsit justa causa, ut v. g. medendi, nam tunc licitum est tangere non solum propria, sed & aliorum.

tom. I. De iis, quæ pertinent ad usum matrimonii, quest. 4.
punct. 9. n. 1 &c. seq.

2. Femina mortaliter peccat, quando adnuit se ab alio libidine tangi, & se non retrahit, vel non impedit contactum.
Ibid. num. 10.

3. Levius tactus manuum, vel pedum feminæ, aut vellicatio aut digitorum intorsio non videtur facile excusandus à peccato, cum hæc materia sit valde periculosa & lubrica. *Ibid. n. 11.*

4. Asperitus feminæ vel aliarum personarum ob curiositatem pulchritudinis, non est peccatum mortale, et si fiat propter delectationem, modo non adsit periculum luxuriæ *Ibid. n. 13.*

5. Cernere concubitu n̄ viri cum feminâ, etiam si fiat ex fornicitate, est peccatum mortale. *Ibid. num. 14.*

6. Circumstantia personæ, circa quam habita fuit delectatio moralis in aspiciendo, aperte et in confessione; est enim ejusdem malitiæ cuius esset tactus consummatus. *Ibid. n. 16.*

7. Graviter peccat puella, quæ data opera se præberet conspiciendam adolescenti, à quo se credit turpiter concepiscendam. *Ibid. num. 17.*

8. Turpiloquium si fiat animo oblectandi se rebus ipsis turbibus narratis & objectis imaginationi, est peccatum mortale, & veniale tantum, si fiat absque alia prava intentione, & absque venereo affectu. *Ibid. num. 18.*

9. In-

9. Interesse comœdiis turpia repræsentantibus est peccatum mortale, si ex rebus turpibus narratis capiatur delectatio aut immineat periculum delectationis. Et clerici assisterem comœdiis secluso scandalio vel alio peccato, non peccant quidem mortaliter, est tamen illis prohibitum interesse, c. circ. 2 de vita & honestate cleric. Ibid. n. 21. &c. 22.

10. Componentes & repræsentantes comœdias continebentes res valde turpæ & libidinosas, peccant mortaliter, quidam causam ruinæ proximi, quamvis illam non intendant. Ibid. n. 23.

11. Choræ ex se non sunt illicitæ, nisi illicitæ reddantur aliquæ circumstantia peccaminosa. Ibid. num. 24.

12. Fucans faciem etiam absque rationabili causa, non peccat mortaliter, nisi hoc faciat ex fine moraliter malo. Idem dicendum de utente alienis capillis, aut vestibus preciosis, &c. Ibid. n. 26.

A D D I T I O.

Quæreret, an oscula, tactus, amplexus, choræ, alpeductus, minarum, secundum se sint peccata. Resp. 1. Secundum sensu esse peccata, quia sæpè sunt symbola charitatis, pacis, benevolentiae, non solùm secundum mores quarumdam nationum ac gentium, ut in Belgio, sed etiam secundum usum Ecclesia Romanæ, in mysteriis sacris, & primorum Christianorum, ut liquet ex epist. Pauli. Unde sequitur, nec delectationes quæ hujusmodi actus honestos sequuntur, esse illicitas. Resp. 2. Idem actus tantum existant in delectatione quæ sensu percipitur, tangendo, osculando, &c. sine ullo alio fine, non committi aliquod peccatum, nisi forte veniale quando plus aquo quæreretur illa delectatio carnalis.

Resp. 3. Eosdem actus multis modis posse fieri peccata mortalia; primus est, si exerceantur ad excitandam pollutionem nocturnam; 2. si ad excitandam copulam carnalem illicitam; 3. si ad oblectandum se formaliter in copulatione, vel pollutione illicita, etiam cogitat tantum. 4. Si usurpentur, quoties probabile est periculum consentendi libidini. 5. Si flant in corporis partibus, quas natura contexit, & scilicet, vel munuscula amatoria mittantur, vel si choræ instituantur, ad excitandum turpeam amorem. Busæus.

Quæreret: quid faciendum cum his, qui in fornicatione,

tempes contactus, &c. saepius recidunt, eo quod domi occasio-
nes habeant, an tales absolvit possint, antequam peccati occa-
sio sit remota.

Resp. Si occasionses illæ sunt veniales, ut quarumdam cho-
teatum, colloquiorum vanorum, & amplexum, posse eos
absolvi semper, et si non proponatur in posterum cavere illas
occasionses.

Resp. 2. Si occasionses illæ peccandi sunt moraliter remo-
tz, & generales tantum, posse etiam eos absolvit, antequam
peccandi occasio amoveatur, modo duo obseruent.

1. Doleant de lapsu, 2. proponant firmiter, cum occasio se
obtulerit non consensuros. Resp. 3. si occasionses peccandi
moraliter sunt proximæ & tolli posse videantur sine scanda-
lo, infamia, & magno incommode, non posse dari absolutio-
nem; si verò aliquo modo possint tolli post 3. vel 4. imparitā
absolutionem, deinceps absolutionē esse differendam, donec
occasio ablata sit; si verò occasionses illæ nullo modo tolli
posse videantur, posse quidem absolvit, si ad sint duæ conditio-
nes allatæ id deinceps tollendi. Deinde aliquando sociis cri-
minis dicant sibi negandam absolutionem, nisi abstineant.
Syl. 1. 3. man. Busæus.

P.

Pallium.

Pallio, quo significatur plenitudo officii Pontificalis, utitur
Archiepiscopus, in Missa solemni, in provincia, non autem
extra Ecclesiam, ut in processionibus, aut aliis, nec id potest
aliter commendare. Syl. v. pallium c. pallium d. 100.

Antequam pallium accipiat, non debet ordinare, aut con-
secrare, nec Ecclesiam dedicare, nec concilium vocare, Syl. l. e.
vid. Cucuæ. l. l. Inst. canon.

Debet cum eo sepeliri, Syl. l. e.

A D D I T I O.

Papa.

Nulla excommunicatio aut censura impedit Papæ electio-
nem. Ex Pio V.

Ii

Tra-